

Financieel crisisplan Centraal Beheer APF Kring Stabiliteit - 2018

Hoofdstukindeling

Het financieel crisisplan bevat de volgende hoofdstukken:

1. Inleiding
2. Beschrijving financiële crisissituaties
3. Kritische dekkingsgraden
4. Beschikbare maatregelen
5. Selectie beschikbare maatregelen
6. Prioritering beschikbare maatregelen
7. Evenwichtige belangenafweging
8. Communicatie

1. Inleiding

Het bestuur van Centraal Beheer Algemeen Pensioenfonds (Centraal Beheer APF) beschrijft in dit rapport het financieel crisisplan van Kring Stabieleit.

1.1 Wat is een financieel crisisplan?

In een financieel crisisplan is vastgelegd hoe het bestuur handelt als het fonds in een crisissituatie komt. Het bestuur van Centraal Beheer APF is met het plan voorbereid op mindere tijden.

Bij het opstellen van het plan heeft het bestuur zeer nadrukkelijk aandacht besteed aan een evenwichtige belangenafweging van alle betrokkenen voor de situatie dat maatregelen moeten worden genomen.

1.2 Waar moet een financieel crisisplan aan voldoen?

In de Pensioenwet (art. 145) en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds (art. 29b) is beschreven waar een crisisplan aan moet voldoen. In het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds is opgenomen:

Een financieel crisisplan als bedoeld in artikel 145, tweede lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 140, tweede lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling omvat in ieder geval:

- a. Een beschrijving van een of meer financiële situaties waarin het fonds niet aan de vereisten van het vereist eigen vermogen voldoet en gevaar loopt niet aan de vereisten van het minimaal vereist vermogen te gaan voldoen;*
- b. Een beschrijving van een of meer risico's die naar het oordeel van het fonds kunnen leiden tot situaties die als financiële crisissituatie kunnen worden aangemerkt;*
- c. Een beschrijving van de maatregelen die het fonds ter beschikking staan ter bestrijding van situaties als bedoeld in onderdeel a en artikel 145, tweede lid, onderdeel a, van de Pensioenwet dan wel artikel 140, tweede lid, onderdeel a, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, waarbij wordt beschreven hoe het fonds deze maatregelen verwacht in te zetten;*
- d. Een indicatie van het financiële effect van de inzet van de ter beschikking staande maatregelen;*
- e. De berekening van het niveau van de beleidsdekkingsgraad vanaf welke naar verwachting vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten nodig zijn om te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het vereist eigen vermogen; en*
- f. Een beschrijving van de wijze waarop bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de belanghebbenden van het fonds, waarbij wordt opgenomen hoe een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal worden verdeeld en of, en zo ja hoe, deze zal worden gespreid.*

In de navolgende hoofdstukken zal op voorgaande punten worden ingegaan.

1.3 Wat zijn de uitgangspunten van dit financieel crisisplan?

Dit crisisplan is gebaseerd op de situatie per december 2017. Dat betekent dat is uitgegaan van de dekkingsgraden en de rente van ultimo december 2017. Daarnaast is uitgegaan van het deelnemersbestand ultimo december 2017. De vereiste dekkingsgraad ultimo december 2017 is gelijk aan 114,1%; de minimaal vereiste dekkingsgraad ultimo december 2017 is gelijk aan 105,3%.

2. Beschrijving financiële crisissituaties

Doelstelling van Centraal Beheer APF is het bundelen van de krachten van pensioenfondsen, werkgevers en werknemers. Centraal Beheer APF wil in staat zijn zo veel mogelijk pensioen uit elke ingelegde euro te halen. Enerzijds door het realiseren van schaalvoordelen in administratie en het verstandig en slim beheren van het gezamenlijk vermogen, anderzijds door het delen van risico's en resultaat.

Het bestuur onderscheidt de volgende crisissituaties:

- De kring komt terecht in een situatie van dekkingstekort (de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder de minimaal vereiste dekkingsgraad)
- De kring is niet in staat om zonder aanvullende maatregelen binnen de hersteltermijn uit reservetekort te komen (de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder de kritische dekkingsgraad)
- De kring is niet in staat om zonder aanvullende maatregelen binnen 5 jaar uit dekkingstekort te komen.

Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor signalering van een crisissituatie en informeert hierover het bestuur, de raad van toezicht en het belanghebbendenorgaan direct na het ontstaan van de crisissituatie.

3. Kritische dekkingsgraden

Centraal Beheer APF kent twee kritische dekkingsgraden. De eerste kritische dekkingsgraad is gedefinieerd als de dekkingsgraad waarbij herstel tot aan de vereiste dekkingsgraad binnen 10 jaar zonder korten nog net mogelijk is. Daarnaast is er een kritische dekkingsgraad gedefinieerd waarbij herstel tot aan de minimaal vereiste dekkingsgraad binnen 5 jaar zonder korten nog net mogelijk is.

In bijlage A zijn de uitgangspunten van de navolgende berekeningen opgenomen.

Ultimo december 2017 gelden de volgende kritische dekkingsgraden:

- Kritische dekkingsgraad ten aanzien van herstel tot aan de vereiste dekkingsgraad: 71,1%
- Kritische dekkingsgraad ten aanzien van herstel tot aan de minimaal vereiste dekkingsgraad: 77,2%

De dekkingsgraadsjablonen behorende bij bovenstaande kritische dekkingsgraden zijn opgenomen in bijlage B.

De kritische dekkingsgraden zijn mede afhankelijk van de stand van de rente en het verwacht rendement. De tabellen op de volgende pagina geven de kritische dekkingsgraden weer voor het herstel tot aan de vereiste dekkingsgraad bij verschillende standen van de verwachte rente en het verwacht rendement. In het midden van de tabel staan de kritische dekkingsgraden ultimo 2017.

Tabel 03.1 Kritische dekkingsgraden – herstel tot aan vereiste dekkingsgraad

| | Wijziging verwachte rente (%-punt) | | | | |
|---------------------------------------|------------------------------------|--------|--------|-------|-------|
| | -2% | -1% | 0% | 1% | 2% |
| Wijziging verwacht rendement (%-punt) | | | | | |
| -2% | 109,9% | - *) | 100,3% | - *) | - *) |
| -1% | 101,4% | 105,4% | 80,4% | 93,3% | - *) |
| 0% | 92,0% | 80,7% | 71,1% | 80,2% | 93,1% |
| 1% | 82,4% | 59,1% | 63,3% | 71,2% | 80,3% |
| 2% | 73,4% | 51,6% | 56,5% | 63,6% | 71,5% |

*) Bij deze combinatie van rente en rendement is herstel zonder noodmaatregelen niet meer mogelijk, omdat de kritische dekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad.

In de bovenstaande tabel zijn de kritische dekkingsgraden ten aanzien van herstel tot aan de vereiste dekkingsgraad weergegeven bij verschillende combinaties van parallelle verschuivingen van de rente en het rendement. Bijvoorbeeld: als zowel de verwachte rente als het verwacht rendement voor elke looptijd 1%-punt hoger is dan in de huidige situatie, dan kan bij het huidige beleid binnen 10 jaar nog hersteld worden tot de vereiste dekkingsgraad vanaf een dekkingsgraad van 71,2%, zonder inzet van noodmaatregelen zoals korten.

De ontwikkeling van de (kritische) dekkingsgraad naar de vereiste dekkingsgraad bestaat voornamelijk uit het effect op premie en het effect op overrendement (zie hiervoor ook de tabellen B.1 en B.2).

In de tabel is af te lezen dat een beweging naar rechts leidt tot een hogere kritische dekkingsgraad. Zo geldt dat een stijging van de rente (een beweging naar rechts in de tabel) en/of daling van het rendement (een beweging naar boven in de tabel) leidt tot een daling van het overrendement (en dus een stijging van de kritische dekkingsgraad).

Een daling van de rente (een beweging naar links in de tabel) leidt binnen Kring Stabiliteit in enkele scenario's eveneens tot een hogere kritische dekkingsgraad, ondanks de toename van het overrendement door de daling in de rente. Dit is een gevolg van de premiesystematiek binnen kring Stabiliteit. De feitelijke premie is gebaseerd op een constante verwachte rendementscurve in de komende 4 jaar én er is de jaarlijkse restrictie van 10% bandbreedte van de premiedekking rond de dekkingsgraad.

Wanneer de dekkingsgraad daalt door een dalende rente, is er door dezelfde dalende rente meer verlies op premie. Als dit verlies niet goedge maakt wordt door het stijgende overrendement is er een hogere kritische dekkingsgraad.

Noodmaatregelen zoals korten moeten worden genomen als uit het herstelplan blijkt dat herstel tot aan de vereiste dekkingsgraad niet binnen 10 jaar wordt gehaald. De eerste korting is onvoorwaardelijk, de kortingen in latere jaren zijn afhankelijk van de situatie in die jaren en zijn daarmee voorwaardelijk.

Tabel 03.2 Kritische dekkingsgraden – herstel tot aan minimaal vereiste dekkingsgraad

| | Wijziging verwachte rente (%-punt) | | | | |
|---------------------------------------|------------------------------------|--------|-------|-------|-------|
| | -2% | -1% | 0% | 1% | 2% |
| Wijziging verwacht rendement (%-punt) | | | | | |
| -2% | - *) | - *) | 86,6% | 91,2% | 96,6% |
| -1% | 102,0% | 105,2% | 81,7% | 86,3% | 91,2% |
| 0% | 97,6% | 100,4% | 77,2% | 81,7% | 86,4% |
| 1% | 93,5% | 96,0% | 73,1% | 77,4% | 81,8% |
| 2% | 89,4% | 84,5% | 69,3% | 73,3% | 77,5% |

*) Bij deze combinatie van rente en rendement is herstel zonder noodmaatregelen niet meer mogelijk, omdat de kritische dekkingsgraad hoger is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad.

In de tabel op de vorige pagina zijn de kritische dekkingsgraden ten aanzien van herstel tot aan de minimaal vereiste dekkingsgraad weergegeven bij verschillende combinaties van parallelle verschuivingen van de rente en het rendement. Bijvoorbeeld: als zowel de verwachte rente als het verwacht rendement voor elke looptijd 1%-punt hoger ligt dan in de huidige situatie, dan kan bij het huidige beleid binnen 5 jaar nog hersteld worden tot de minimaal vereiste dekkingsgraad vanaf een dekkingsgraad van 77,4%, zonder inzet van noodmaatregelen zoals korten.

Noodmaatregelen zoals korten worden pas genomen op het moment dat de dekkingsgraad daadwerkelijk 5 jaar lang onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt¹. Noodmaatregelen zijn dus nog niet aan de orde als uit het herstelplan blijkt dat de dekkingsgraad zich naar verwachting 5 jaar lang onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Zodra de dekkingsgraad 5 jaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt en de actuele dekkingsgraad aan het einde van die periode eveneens onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt, en kortingen dus genomen moeten worden, zijn de te nemen kortingen wel onvoorwaardelijk. De beleidsdekkingsgraad ligt ultimo december 2017 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. De termijn van 5 jaar is daarom nog niet ingegaan.

¹ Meer precies: een korting is noodzakelijk als de dekkingsgraad op zes opeenvolgende meetmomenten onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt, waarbij het meetmoment gerelateerd is aan het moment dat een herstelplan wordt opgesteld.

4. Beschikbare maatregelen

Dit hoofdstuk gaat in op de beschikbare maatregelen. Per maatregel wordt beschreven wat het juridisch kader is, welke groepen door deze maatregel worden geraakt en wat het effect van de maatregel is op de financiële positie.

4.1 Beleggingsbeleid aanpassen

In geval van een financiële crisis kan het bestuur het beleggingsbeleid aanpassen. De oorzaken en gevolgen van een crisis op de beleggingen kunnen op voorhand zeer divers zijn. Aanpassing van het beleggingsbeleid verandert de financiële positie op dat moment niet. Wel kan het impact hebben op de te verwachten herstelkracht en de toeslagverwachting. Het is in beginsel niet toegestaan om in situatie van tekort risico's toe te voegen.

Juridisch kader

De beslissingsbevoegdheid inzake het beleggingsbeleid ligt bij het bestuur. Het belanghebbendenorgaan heeft een goedkeuringsrecht ten aanzien van besluiten over het strategisch beleggingsbeleid.

Groepen die door deze maatregel worden geraakt

- Werkgevers
- Deelnemers
- Pensioengerechtigden
- Gewezen deelnemers

Effectiviteit maatregel op financiële positie

- Aanpassing van het beleggingsbeleid zal leiden tot een lager risicoprofiel. Dit leidt tot een lagere vereiste dekkingsgraad, maar ook tot een lager vereist rendement. Aanpassing van het beleggingsbeleid leidt niet tot een andere minimaal vereiste dekkingsgraad.

4.2 Lagere toeslagverlening

Het bestuur streeft er naar om de opgebouwde pensioenrechten van alle deelnemers jaarlijks aan te passen aan de hand van de afgeleide consumentenprijsindex voor alle huishoudens. Er wordt een toeslag verleend indien de beleidsdekkingsgraad per 1 januari van het boekjaar zich boven de 110% bevindt. De eventueel toe te kennen toeslag wordt aan de hand van indexatieregels onder het FTK bepaald.

Hiervoor wordt echter niet gereserveerd en er wordt voor deze toeslagen geen premie in rekening gebracht. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. In een haalbaarheidstoets zal bezien worden welke toeslagambitie in een slecht weer scenario naar verwachting waargemaakt kan worden.

De hoogte van de toeslagen aan deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers vergt een jaarlijks bestuursbesluit.

In geval van een crisis kan het toeslaginstrument worden benut. Het achterwege laten van toeslagverlening heeft in potentie een groot positief effect op de ontwikkeling van de financiële positie. Door de restrictie van het toeslagbestendig indexerend is er alleen een impact als de dekkingsgraad zich boven de 110% bevindt. Bij een dekkingsgraad onder 110% vindt immers geen toeslagverlening plaats. Het besluit tot het niet verlenen van een toeslag raakt de deelnemers in hun koopkracht.

Juridisch kader

De beslissingsbevoegdheid inzake toeslagverlening ligt bij het bestuur op grond van het pensioenreglement. Het belanghebbendenorgaan heeft een goedkeuringsrecht ten aanzien van het vaststellen en het wijzigen van het toeslagbeleid.

Groepen die door deze maatregel worden geraakt

- Deelnemers
- Pensioengerechtigden
- Gewezen deelnemers

Effectiviteit maatregel op financiële positie

- Laag indien er sprake is van een relatief slechte financiële positie
- Hoog indien er sprake is van een relatief goede financiële positie

De onderstaande tabel geeft nog inzicht in de koopkracht bij verschillende inflatiepercentages na 15 jaar.

Tabel 04.1 Koopkracht na 15 jaar

| Inflatie per jaar | 0% | 1% | 2% | 3% |
|---|--------|--------|--------|--------|
| <i>Met jaarlijkse toeslag</i> | | | | |
| AOW na 15 jaar (gehuwden) | 10.020 | 11.633 | 13.486 | 15.611 |
| Pensioenuitkering na 15 jaar | 10.000 | 11.610 | 13.459 | 15.580 |
| Totaal pensioeninkomen | 20.020 | 23.243 | 26.945 | 31.191 |
| <i>Zonder jaarlijkse toeslag</i> | | | | |
| AOW na 15 jaar (gehuwden) | 10.020 | 11.633 | 13.486 | 15.611 |
| Pensioenuitkering na 15 jaar | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 |
| Totaal pensioeninkomen | 20.020 | 21.633 | 23.486 | 25.611 |
| Resterende koopkracht pensioen (zonder AOW) na 15 jaar | 100% | 86% | 74% | 64% |
| Resterende koopkracht totaal pensioeninkomen na 15 jaar | 100% | 93% | 87% | 82% |

Uitgaande van een pensioenuitkering van € 10.000,- en een volledige AOW uitkering voor gehuwden, kan voor verschillende aannames van de inflatie het totale inkomen na pensionering worden afgelezen in de bovenstaande tabel. Eerst met een jaarlijkse toeslag volgens de prijsinflatie, daarna zonder. Bij een inflatie van 2% per jaar zal een "gemiddelde pensioengerechtigde" 87% van zijn koopkracht behouden als er 15 jaar lang niet kan worden geïndexeerd.

4.3 Premie verhogen

De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van de verwacht rendementscurve, waarbij uit is gegaan van de RTS van eind september 2016 voor het rendement op vastrentende waarden. In de berekening van de verwacht rendementscurve is rekening gehouden met een afslag op de maximale rendementen. De verwacht rendementscurve ligt voor de komende 5 jaar vast. De hoogte van de premie in toekomstige jaren is daarmee afhankelijk van het deelnemersbestand en de beleggingsmix van de kring. Voor de daadwerkelijke hoogte van de premie geldt een aantal restricties gerelateerd aan de premiedekkingsgraad: de premiedekkingsgraad mag niet lager zijn dan de dekkingsgraad minus 10%-punt, niet hoger zijn dan de dekkingsgraad plus 10%-punt en niet hoger zijn dan de vereiste dekkingsgraad.

Juridisch kader

Het bestuur stelt jaarlijks de premie vast volgens de overeengekomen premiemethodiek zoals vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst. In de uitvoeringsovereenkomst is niets opgenomen over de mogelijkheid tot het heffen van een herstelpremie. Wel heeft het bestuur de bevoegdheid om de premie aan te passen als gedurende het jaar de verzekeringstechnische grondslagen wijzigen. Het belanghebbendenorgaan heeft hier goedkeuringrecht op en de aanpassing dient evenwichtig te zijn naar alle belanghebbenden.

Groepen die door deze maatregel kunnen worden geraakt

- Werkgevers
- Deelnemers

Effectiviteit maatregel op herstel

- Hoog (zie tabel)

Tabel 04.2 Premieverhoging

| Premieverhoging | 1%-punt | 2%-punt | 5%-punt |
|------------------------|----------------|----------------|----------------|
| DG effect na 1 jaar | 2,0%-punt | 4,0%-punt | 10,0%-punt |
| DG effect na 3 jaar | 2,7%-punt | 5,4%-punt | 13,8%-punt |
| DG effect na 5 jaar | 2,7%-punt | 5,4%-punt | 14,8%-punt |

Als de premie wordt verhoogd met 1%-punt, dan is de dekkingsgraad na drie jaar 2,7%-punt hoger. De effectiviteit van de maatregel is hoog, doordat het premiestuur in de kring hoog is.

Het premie-instrument is de enige maatregel waarbij ook werkgevers aan het herstel van het fonds bijdragen (in de vorm van een premieverhoging). De premie moet wettelijk gezien kostendekkend zijn.

4.4 Versoberen van de regelingen

De regelingen kunnen worden versoberd tijdens een crisisperiode. Centraal Beheer APF onderscheidt de volgende mogelijkheden:

- Verlaging opbouwpercentages
- Verlaging pensioengrondslagen door verhoging franchises
- Verlaging pensioengrondslagen door maximering pensioengevend salarissen
- Nabestaandenpensioen op risicobasis
- Verhoging van de pensioenleeftijden

Let op: als de regelingen versoberen, zal de feitelijke premie in beginsel lager worden vastgesteld. De feitelijke premie is namelijk gelijk aan de actuariële premie met de door het bestuur vastgestelde grondslagen. Er kan hierdoor uiteraard wel ruimte ontstaan om bijvoorbeeld de herstelopslag hoger vast te stellen. Hierdoor kan de financiële positie verbeteren.

Juridisch kader

Het bestuur kan het pensioenreglement pas wijzigen na een besluit van de werkgevers (of cao-partijen). De pensioenovereenkomst is leidend en na wijziging daarvan wijzigt het bestuur het pensioenreglement. Er is dus weinig tot geen ruimte voor het bestuur om de regeling te versoberen.

Groepen die door deze maatregel kunnen worden geraakt

- Deelnemers

Effectiviteit maatregel op herstel

- Afhankelijk van specifieke regelingen binnen de kringen. In het algemeen geldt dat een versoering van de regeling met x% en een gelijkblijvende premie feitelijk sprake is van een herstelopslag van x%. In dat geval gelden ongeveer dezelfde effecten als opgenomen in tabel 04.2.

4.5 Uitkeringen en aanspraken korten

Een kring kan de uitkeringen en aanspraken uitsluitend korten als het niet mogelijk is om binnen de hersteltermijn uit een situatie van dekkingstekort te komen en als alle andere maatregelen zijn ingezet om het herstel te bespoedigen. Het korten van de uitkeringen en aanspraken is dus een uiterste noodmaatregel en kan alleen ingezet worden om het benodigde herstel te bereiken.

Het bestuur zal in beginsel uitgaan van gelijke procentuele kortingen voor alle groepen deelnemers. Alleen in geval van zeer bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld een significante herstelopslag in de premie, zal het bestuur hier van kunnen afwijken. Een eventuele afwijking zal grondig door het bestuur gemotiveerd worden.

Voor een indicatie van de kans op korten en de hoogte van de korting om tijdig uit een dekkingstekort te geraken verwijst het bestuur naar de meest recente ALM-studie en haalbaarheidstoets.

Juridisch kader

De beslissingsbevoegdheid inzake het korten van uitkeringen en aanspraken ligt bij het bestuur op grond van:

- Pensioenreglement

Groepen die door deze maatregel kunnen worden geraakt

- Deelnemers
- Gewezen deelnemers
- Pensioengerechtigden

Effectiviteit maatregel op herstel

- Hoog

4.6 Overzicht beschikbare maatregelen

Tabel 04.3 Overzicht beschikbare maatregelen

| Maatregel | Belangengroepen | Effect op herstel | Beslissingsbevoegdheid |
|--|--|--|---|
| 1. Beleggingsbeleid aanpassen | (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden | afhankelijk van aanpassing | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |
| 2. Lagere toeslagverlening | (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden | - laag bij ongezonde financiële positie - hoog bij gezonde financiële positie | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |
| 3. Premie verhogen | werkgevers deelnemers | hoog | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |
| 4. Versoeren regeling | deelnemers | afhankelijk van regelingen | werkgevers |
| 5. Kortten van uitkeringen en aanspraken | deelnemers gewezen deelnemers pensioengerechtigden | hoog | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |

5. Selectie beschikbare maatregelen

In het voorgaande hoofdstuk is een overzicht van de beschikbare maatregelen gegeven. Hieruit is gebleken dat het bestuur niet beslissingsbevoegd is om de regelingen te versoberen. Het bestuur is daarom van mening dat het versoberen van de regeling geen beschikbare maatregel is ten tijde van een crisissituatie. Voor de overige beschikbare maatregelen geldt dat het bestuur wel beslissingsbevoegd is, waarbij het een aandachtspunt is dat er niets over het heffen van een herstelopslag in de premie in de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen². Wel heeft het belanghebbendenorgaan bij het aanpassen van het beleggingsbeleid, het toeslagbeleid, het premiebeleid en in geval van korten van uitkeringen en aanspraken goedkeuringsrecht.

Tabel 05.1 Overzicht geselecteerde beschikbare maatregelen

| Maatregel | Belangengroepen | Effect op herstel | Beslissingsbevoegdheid |
|--|--|--|---|
| 1. Beleggingsbeleid aanpassen | allen | afhankelijk van aanpassing | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |
| 2. Lagere toeslagverlening | (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden | - laag bij ongezonde financiële positie - hoog bij gezonde financiële positie | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |
| 3. Premie verhogen | werkgevers deelnemers | hoog | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |
| 4. Versoberen regeling | deelnemers | afhankelijk van regelingen | werkgevers |
| 5. Kortten van uitkeringen en aanspraken | deelnemers gewezen deelnemers pensioengerechtigden | hoog | bestuur, na goedkeuring belanghebbendenorgaan |

6. Prioritering beschikbare maatregelen

De beschikbare maatregelen zullen in de navolgende volgorde worden ingezet:

1. De toeslagverlening wordt verlaagd. Gegeven de indexatieregels onder het FTK vindt deze maatregel automatisch plaats binnen de financiële opzet.
2. Onderzocht zal worden of de crisissituatie aanleiding is om het beleggingsbeleid aan te passen. Hierbij zal het bestuur rekening houden met het feit dat het niet is toegestaan om risico toe te voegen aan het beleggingsbeleid in een tekortsituatie.
3. De premie in de Kring Stabiliteit wordt zodanig vastgesteld dat de premiedekkingsgraad uit komt binnen een bandbreedte van +/- 10 procentpunt van de actuele dekkinggraad. In de uitvoeringsovereenkomst zijn geen afspraken gemaakt over het heffen van een herstelopslag. Wel heeft het bestuur de bevoegdheid om de premie aan te passen als gedurende het jaar de verzekeringstechnische grondslagen wijzigen en de aanpassing evenwichtig is.
4. De laatste in te zetten maatregel is het korten van uitkeringen en aanspraken.

² Wel heeft het bestuur de bevoegdheid om de premie aan te passen als gedurende het jaar de verzekeringstechnische grondslagen wijzigen en de aanpassing evenwichtig is.

7. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur streeft naar een evenwichtige belangenafweging van alle belanghebbenden. Bij de prioritering heeft het bestuur de volgende uitgangspunten gehanteerd in het kader van deze evenwichtige belangenafweging:

- Alle vier groepen belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers) dragen bij aan het herstel.

Het bestuur beseft daarbij dat de inschatting van de bijdragen van de vier groepen (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers) lastig te maken is. Op totaalniveau is dit uiteraard wel te bepalen, op individueel niveau én in tijdsvolgorde is dit niet altijd goed mogelijk. Desondanks hanteert het bestuur wel het uitgangspunt dat alle vier groepen belanghebbenden bijdragen aan het herstel. Per beschikbare maatregelen zijn de gevolgen als volgt:

- Alle deelnemers krijgen te maken met het effect van een verslechtering van de financiële positie doordat toeslagverlening achterwege blijft. Dit beïnvloedt hun koopkracht in de loop van de tijd negatief. Gepensioneerden merken dit vanwege de ingegane uitkering, welke niet geïndexeerd wordt, als eerste.
- Uitgaande van evenwichtige belangenafweging moeten werkgevers en actieve deelnemers zorg dragen voor een kostendekkende premie en kan gekozen worden voor een premie die bijdraagt aan herstel bij dekkingstekort. In de uitvoeringsovereenkomst is niets opgenomen over de mogelijkheid om een herstellpremie te hanteren. Wel heeft het bestuur de bevoegdheid om de premie aan te passen als gedurende het jaar de verzekeringstechnische grondslagen wijzigen en de aanpassing evenwichtig is.
- Als het nodig is om te korten, zal het bestuur alle bovenstaande inspanningen meenemen om tot een zo eerlijk mogelijke verdeling van de korting van aanspraken en uitkeringen te komen tussen de verschillende belanghebbenden.

Zowel voorwaardelijke als onvoorwaardelijke kortingen zullen worden gespreid over een periode van 10 jaar. Kortingen zullen in beginsel uniform worden toegepast, wat betekent dat voor alle groepen hetzelfde kortingspercentage wordt toegepast.

8. Communicatie

Dit crisisplan is een vaste bijlage bij de ABTN van de kring. Centraal Beheer APF stelt het belanghebbendenorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over het crisisplan. Jaarlijks zal het financieel crisisplan worden geactualiseerd.

8.1 Communicatie in geval van een crisissituatie

Ten aanzien van communicatie in een crisissituatie geldt het volgende:

- Indien communicatie in geval van een crisissituatie gewenst/noodzakelijk is, valt dit onder de reguliere communicatieactiviteiten zoals opgenomen in het communicatieplan.
- Indien dit wenselijk is, wordt op de openbare website aandacht besteed aan genomen of te nemen crisismaatregelen. Deze informatie is beschikbaar voor iedere bezoeker van de website en daarmee voor iedere betrokkene en geïnteresseerde.

Het bestuur kan in een crisissituatie diverse maatregelen treffen. Als hiervoor wordt gekozen wordt over deze maatregelen als volgt gecommuniceerd:

- Over aanpassingen van het beleggingsbeleid door het bestuur wordt verantwoording afgelegd aan het belanghebbendenorgaan.
- Als sprake is van verhoging van de premie, dan zal het bestuur actief en schriftelijk de deelnemers en werkgevers vooraf informeren. Dergelijke aanpassingen door het bestuur worden (vooraf) afgestemd met het belanghebbendenorgaan.

In geval van communicatie rondom het korten van aanspraken en uitkeringen zal het bestuur actief de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers vooraf informeren, waarbij de wettelijke eisen in acht worden genomen. In geval van een besluit tot korten van aanspraken en uitkeringen door het bestuur wordt goedkeuring gevraagd aan het belanghebbendenorgaan.

Met betrekking tot de toeslagenstaffel (indexatie) voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers wordt al regulier gecommuniceerd volgens de voorschriften en via de website. Inzake toeslagverlening wordt verantwoording afgelegd aan het belanghebbendenorgaan.

Bijlage A: Uitgangspunten berekeningen

De berekeningen in dit crisisplan zijn gebaseerd op de situatie ultimo december 2017. Dat betekent dat het vermogen, de voorziening, de strategische beleggingsmix en de RTS ultimo december 2017 zijn gehanteerd. De kritische dekkinggraden worden bepaald door aanpassing van het vermogen.

Bijlage B: Dekkingsgraadsjabloon vanuit kritische dekkingsgraden

In de onderstaande tabellen zijn de dekkingsgraadsjablonen weergegeven die horen bij de kritische dekkingsgraden zoals opgenomen in hoofdstuk 3. Uit tabel B.1 blijkt dat de beleidsdekkingsgraad na 10 jaar precies gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad van 114,1% indien wordt gestart met een dekkingsgraad gelijk aan de kritische dekkingsgraad van 71,1%. Uit tabel B.2 blijkt dat de actuele dekkingsgraad na 5 jaar precies gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 105,3% indien wordt gestart met een dekkingsgraad gelijk aan de kritische dekkingsgraad van 77,2%.

Tabel B.1 Dekkingsgraadsjabloon kritische dekkingsgraad behorende bij vereiste dekkingsgraad

| Jaar | BDG primo | DG primo | Premie | Uitkering | Indexatie | RTS | Overrendement | Overig | DG ultimo | BDG ultimo |
|------|-----------|----------|---------|-----------|-----------|---------|---------------|---------|-----------|------------|
| | % | % | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | % | % |
| 1 | | 71,1% | 4,9% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,1% | 0,2% | 78,3% | 74,7% |
| 2 | 74,7% | 78,3% | 3,5% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,3% | 0,0% | 84,1% | 81,2% |
| 3 | 81,2% | 84,1% | 2,8% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,3% | 0,0% | 89,2% | 86,7% |
| 4 | 86,7% | 89,2% | 2,3% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,3% | 0,1% | 93,9% | 91,6% |
| 5 | 91,6% | 93,9% | 2,0% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | -0,1% | 98,2% | 96,1% |
| 6 | 96,1% | 98,2% | 1,7% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | 0,1% | 102,4% | 100,3% |
| 7 | 100,3% | 102,4% | 1,5% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | 0,0% | 106,3% | 104,4% |
| 8 | 104,4% | 106,3% | 1,0% | 0,1% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | 0,1% | 109,9% | 108,1% |
| 9 | 108,1% | 109,9% | 0,5% | 0,1% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | 0,0% | 112,9% | 111,4% |
| 10 | 111,4% | 112,9% | 0,0% | 0,2% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | -0,2% | 115,3% | 114,1% |

Tabel B.2 Dekkingsgraadsjabloon kritische dekkingsgraad behorende bij minimaal vereiste dekkingsgraad

| Jaar | BDG primo | DG primo | Premie | Uitkering | Indexatie | RTS | Overrendement | Overig | DG ultimo | BDG ultimo |
|------|-----------|----------|---------|-----------|-----------|---------|---------------|---------|-----------|------------|
| | % | % | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | Δ%-punt | % | % |
| 1 | | 77,2% | 4,9% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,3% | 0,2% | 84,6% | 80,9% |
| 2 | 80,9% | 84,6% | 3,5% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,4% | 0,1% | 90,6% | 87,6% |
| 3 | 87,6% | 90,6% | 2,8% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,5% | 0,0% | 95,9% | 93,3% |
| 4 | 93,3% | 95,9% | 2,3% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,5% | 0,0% | 100,7% | 98,3% |
| 5 | 98,3% | 100,7% | 2,0% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,6% | 0,0% | 105,3% | 103,0% |
| 6 | 103,0% | 105,3% | 1,3% | 0,0% | 0,0% | 0,0% | 2,5% | 0,0% | 109,1% | 107,2% |
| 7 | 107,2% | 109,1% | 0,7% | 0,1% | 0,0% | 0,0% | 2,6% | 0,0% | 112,5% | 110,8% |
| 8 | 110,8% | 112,5% | 0,2% | 0,1% | 0,0% | 0,0% | 2,6% | 0,0% | 115,4% | 114,0% |
| 9 | 114,0% | 115,4% | -0,2% | 0,2% | 0,0% | 0,0% | 2,6% | -0,1% | 117,9% | 116,7% |
| 10 | 116,7% | 117,9% | -0,6% | 0,2% | 0,0% | 0,0% | 2,5% | -0,1% | 119,9% | 118,9% |

Een korting is alleen van toepassing als zowel de beleidsdekkingsgraad als de actuele dekkingsgraad na 5 jaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad liggen.